

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Таня Стоянова Величкова** –
докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Музика“ при

Факултета по изкуствата -

Югозападен университет „Неофит Рилски“

на тема:

**„Инструменталният съпровод в изпълнението на народните песни –
автентичност и съвременност“**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по шифър 1.3.

Рецензент: проф. д. изк. н. Филип Христов Павлов

жив. гр. София 1712, ж.к. Младост III, бл. 317, вх. А, ап. 3

Таня Стоянова Величкова е родена на 24 септември 1960 г. в гр. София. От детските си години тя се свързва с народната песен, която се превръща в нейна съдба, в творческа изява, а впоследствие става и обект на специализирана педагогическа дейност. Неин първи вокален педагог става баща ѝ - известен кавалджия и талантлив изпълнител на странджански песни и фолклорни мелодии. Заниманията с народно творчество датират от 1968 г., когато става изпълнителка в детския ансамбъл, ръководен от Михаил Букурещлиев. Първата ѝ международна солистична проява е участието в Десетия световен младежки фестивал в гр. Берлин. През 1979 г. става студентка в АМГИИ, Пловдив със специалност „народно пеене“. След дипломирането си остава на щатна работа като артист-хорист в народния хор на Университета. В следвищото си развитие – вече като артист-солист, работи в Ансамбъла на Строителни войски, София, а после

и в Ансамбъла за народни песни при БНР с диригент Стефан Мутафчиев. От 1990 г. е солистка на женския народен хор „Български Гласове – Ангелите”. Като солова певица е осъществила редица записи на грамофонни плочи с оркестъра на Коста Колев, а по-късно издава други свои песенни изпълнения на аудио и видео носители под надслов „Бисери от Странджа”.

Участва в различни международни музикални проекти със световно известни музиканти: Адриано Челентано, Енрике Моренте, Боби Макферин, Московско Арт Трио и др. От 2006 г. е старши преподавател по народно пеене в НМУ „Л. Пипков”, София.

Теоретичното изследване е актуално като ракурси към традицията в изпълнението на народното изкуство и неговото приложение в нашата съвременност. Като исторически поглед, то обхваща първа и началната част от втора глава. Проследени са: еволюцията на фолклора; формирането на инструменталния съпровод като неотменна част от представянето на народното песенно творчество; разгледан е типичният инструментариум в различните музикално-фолклорни области; преминаването от първите известни изпълнителски групи към създаването на народните ансамбли и развитието на професионалното изкуство. Този преход от самобитното народно творчество до издигането му в професионално представяне е обусловен от обучението и усъвършенстването на народните изпълнители, което се забелязва в промененото отношение към инструменталния съпровод и в развитието на неговата формална структура и характерни белези на изпълнителско представяне. Именно на тази база, Величкова разработва във втора глава характеристиките на народното и на академичното народно пеене, които определят приликите и специфичните разлики между тях.

Нейният извод е (цитирам), че „усвояването на народните песни в традиционни условия става по естествен път, чрез методите на

подражанието и приемствеността, като основна форма за заучаване, съхраняване и развитие на народната песен, а при академичното народно пеене се осъществява чрез целенасочен, планиран процес с протичащ учебен час”. На тази основа, като нагледен доказателствен материал, тя изгражда две свои таблици, които са особено полезни и представляват приносен анализ.

Методическите и творчески аспекти на педагогическата практика са разработени в съществената за дисертационния труд трета глава. Изискванията за иновации в образователната система стимулират нови и действени педагогически подходи, които трябва да създават възможности с ясно изразен практико-приложен характер. Модерната педагогика е насочена към изграждането на съответни компетенции в обучението на учениците от различните учебни класове, което засяга и обучението по народно пеене и народно инструментално изкуство, преподавано в специализираните музикални училища и в паралелки с разширено изучаванена музика в други училища. Наложилите се и утвърдени в образованието методически концепции е добре да се синхронизират и с тенденциите на новото време.

Докторантката работи с голям обем информационни и научни материали, които са добра основа за направените коректни изводи и точна оценка за значението на фолклорната традиция и мястото ѝ в обучението по музика. Заявената от нея концепция очертава възможна перспектива в насочването на действащия педагогически процес към използването и на други специализирани възможности. Предлаганите допълнителни часове в действащите програми са конкретно свързани с ролята и значението, което тя отдава на клавирния съпровод като спомагателен практикум в професионалното развитие на учениците народни певци и инструменталисти. Трябва обаче категорично да подчертая, че нито за момент Величкова не поставя под съмнение изключителното и

първенстващо значение на съпровода, осъществяван с народни инструменти, който осмисля фолклорната традиция и съвременност. Независимо дали говори за изпълнителска практика или за специализирано обучение, тя последователно и неотклонно изтъква важната роля, специфика и художествено значение, което носи инструменталният съпровод на народните песни, че той винаги е съобразен (цитирам) „с мелодичното развитие, с ритъма, с лада, със спецификата на орнаментиката и характерните за района особености”.

Резултатите от проведените изследвания чрез анкети, лични интервюта и споделени педагогически мнения от специалисти, са нагледно представени в четвърта глава в 26 таблици и 26 графики. Според мен, те са прекалено подробни и обстоятелствени. Не споделям мнението, че допринасят съществено за научните изводи в дисертацията, но представляват определен интерес като социологично проучване и визуализират някои съвременни обществени нагласи, свързани с фолклорната музика, изпълнителство и педагогика.

Изводите от настоящата дисертация са в няколко посоки, според конкретната позиция на дисертантката при разглеждането и анализа на различните аспекти на проблематиката, заложена в научното изследване. Инструменталният съпровод на българските народни песни, представен в неговия автентичен вид, дава отправната точка на развитие на труда. Редица специфични характеристики на инструменталния съпровод са отразени в етапите на неговото развитие и промяна. Като отразява последващата му изменчивост, предопределена от етапите на навлизането на професионалното изкуство в народното изпълнителство и творчество, изследването логично води към формите, в които той функционира в наши дни. Величкова излага и убедено защитава своята идея за необходимостта от разширяване присъствието на инструменталния съпровод в изпълнителската практика на учениците и на клавирия съпровод - като

форма на практико-приложно обучение, при изграждането на младите изпълнителски кадри на музикално-фолклорното изкуство.

Историческите, научни, литературни, педагогически и др. специализирани източници, посочени в библиографската справка, са създали необходимата база за обосновката и излагането на научната концепция на дисертантката. Представените авторски публикации от 2016 г. до днес удовлетворяват изискванията на докторантурата и отразяват основни съдържателни моменти от развитието на изследването. Те са обнародвани в университетски издания и по интернет.

Авторефератът изцяло отговаря на дисертационния труд и представя всички негови най-важни страни. Впечатляваща е изпълнителската дейност на Величкова и интензитетът, с който се осъществява на всички нива. Приносът ѝ към педагогическата дейност е белязан от престижни отличия на СБМТД, от Национални фолклорни конкурси и международни прояви. Участва многократно като Председател и член на жури, което е признание за нейната висока изпълнителска, творческа и педагогическа позиция.

Посочените в дисертацията приноси са неоспорими, свързани са с необходимия доказателствен материал, могат да бъдат успешно приложени в изпълнителската практика и в специализираното обучение по фолклор.

Заключение

Разглежданата докторска дисертация е важно изследване, съвременно по своята същност, което предлага добри възможности за приложимост в часовете по музикално-фолклорно изкуство. То може да допринесе за обогатяване на методиката на преподаване с нови съдържателни компоненти и напълно би се вписало в тенденциите и образователните

цели на настоящото развитие на българската музикална педагогика.

Като отчитам приносния характер на труда и реалните възможности за неговото приложение в обучението в специализираните музикални училища и в паралелките с разширено изучаване на народна музика в образователното училище, убедено предлагам на научното жури да присъди на **Таня Стоянова Величкова научната и образователна степен „доктор” по научната специалност **Методика на обучението по музика, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... област на висше образование 1. Педагогически науки.****

11.12. 2019 г.
Благоевград

Рецензент:.....
/ проф. д.изк.н. Филип Павлов/